Zbiór Orzeczeń

POSTANOWIENIE TRYBUNAŁU (dziesiąta izba)

z dnia 14 listopada 2013 r.*

Odesłanie prejudycjalne — Przestrzeń wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości — Konwencja brukselska — Współpraca sądowa w sprawach cywilnych — Rozporządzenie (WE) nr 44/2001 — Artykuł 5 pkt 1 lit. b) — Jurysdykcja — Jurysdykcja szczególna — Sprawy dotyczące umów lub roszczeń wynikających z umów — Pojęcie świadczenia usług — Umowa składu

W sprawie C-469/12

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Handelsgericht Wien (Austria) postanowieniem z dnia 17 września 2012 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 22 października 2012 r., w postępowaniu:

Krejci Lager & Umschlagbetriebs GmbH

przeciwko

Olbrich Transport und Logistik GmbH,

TRYBUNAŁ (dziesiąta izba),

w składzie: M. Juhász, prezes izby, A. Rosas (sprawozdawca) i D. Šváby, sędziowie,

rzecznik generalny: E. Sharpston,

sekretarz: A. Calot Escobar,

uwzględniając pisemny etap postępowania,

rozważywszy uwagi przedstawione:

— w imieniu Krejci Lager & Umschlagbetriebs GmbH przez M. Stögerera, Rechtsanwalt,

— w imieniu rządu austriackiego przez C. Pesendorfer, działającą w charakterze pełnomocnika,

— w imieniu rządu greckiego przez S. Chalę oraz L. Kotroni, działające w charakterze pełnomocników,

— w imieniu Komisji Europejskiej przez M. Wilderspina oraz W. Bogensbergera, działających w charakterze pełnomocników,

postanowiwszy, po zapoznaniu się ze stanowiskiem rzecznika generalnego, orzec w formie postanowienia z uzasadnieniem zgodnie z art. 99 regulaminu postępowania przed Trybunałem,

* Język postępowania: niemiecki.

wydaje następujące

Postanowienie

1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 5 pkt 1 rozporządzenia Rady (WE) nr 44/2001 z dnia 22 grudnia 2000 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (Dz.U. 2001, L 12, s. 1).

2 Wniosek ten został złożony w ramach sporu między Krejci Lager & Umschlagbetriebs GmbH (zwaną dalej „Krejci Lager"), spółką prawa austriackiego, a Olbrich Transport und Logistik GmbH (zwaną dalej „Olbrich Transport"), spółką prawa niemieckiego, w przedmiocie zapłaty ceny żądanej za składowanie towarów na terenie położonym w Wiedniu (Austria).

Ramy prawne

Konwencja brukselska

3 Zgodnie z art. 5 pkt 1 konwencji z dnia 27 września 1968 r. o jurysdykcji i wykonywaniu orzeczeń sądowych w sprawach cywilnych i handlowych (Dz.U. 1972, L 299, s. 32), zmienionej Konwencją z dnia 29 listopada 1996 r. w sprawie przystąpienia Republiki Austrii, Republiki Finlandii i Królestwa Szwecji (Dz.U. 1997, C 15, s. 1) (zwanej dalej „konwencją brukselską"):

„Osoba, która ma miejsce zamieszkania na terytorium jednego z umawiających się państw, może być pozwana w innym umawiającym się państwie:

1) jeżeli przedmiotem postępowania jest umowa lub roszczenia wynikające z umowy – przed sąd miejsca, gdzie zobowiązanie zostało wykonane albo miało być wykonane […]" [tłumaczenie nieoficjalne].

Rozporządzenie nr 44/2001

4 Zgodnie z motywem 11 rozporządzenia nr 44/2001:

„Przepisy o jurysdykcji powinny być w wysokim stopniu przewidywalne i powinny zależeć zasadniczo od miejsca zamieszkania pozwanego, a tak ustalona jurysdykcja powinna mieć miejsce zawsze, z wyjątkiem kilku dokładnie określonych przypadków, w których ze względu na przedmiot sporu lub umowę stron uzasadnione jest inne kryterium powiązania […]".

5 Motyw 12 rozporządzenia nr 44/2001 stanowi:

„Jurysdykcja oparta na łączniku miejsca zamieszkania powinna zostać uzupełniona jurysdykcją opartą na innych łącznikach, które powinny zostać dopuszczone ze względu na ścisły związek pomiędzy sądem a sporem prawnym lub w interesie prawidłowego wymiaru sprawiedliwości".

6 Zgodnie z motywem 19 rozporządzenia nr 44/2001:

„W celu zapewnienia kontynuacji pomiędzy konwencją brukselską a […] rozporządzeniem powinny być przewidziane przepisy przejściowe. Dotyczy to również wykładni postanowień konwencji brukselskiej przez Trybunał […]".

7 Zasady ustalania jurysdykcji ustanowione w rozporządzeniu nr 44/2001 zawarte są w rozdziale II, na który składają się art. 2–31.

8 Artykuł 2 ust. 1 rozporządzenia nr 44/2001, ujęty w sekcji 1 wspomnianego rozdziału II, zatytułowanej „Przepisy ogólne", przewiduje:

„Z zastrzeżeniem przepisów niniejszego rozporządzenia osoby mające miejsce zamieszkania na terytorium państwa członkowskiego mogą być pozywane, niezależnie od ich obywatelstwa, przed sądy tego państwa członkowskiego".

9 Artykuł 3 ust. 1 rozporządzenia nr 44/2001 stanowi:

„Osoby mające miejsce zamieszkania na terytorium państwa członkowskiego mogą być pozywane przed sądy innego państwa członkowskiego tylko zgodnie z przepisami sekcji 2–7 niniejszego rozdziału".

10 Artykuł 5 rozporządzenia nr 44/2001, ujęty w sekcji 2 tegoż rozdziału II, zatytułowanej „Jurysdykcja szczególna", przewiduje:

„Osoba, która ma miejsce zamieszkania na terytorium państwa członkowskiego, może być pozwana w innym państwie członkowskim:

1) a) jeżeli przedmiotem postępowania jest umowa lub roszczenia wynikające z umowy – przed sąd miejsca, gdzie zobowiązanie zostało wykonane albo miało być wykonane;

   b) w rozumieniu niniejszego przepisu – i o ile co innego nie zostało uzgodnione – miejscem wykonania zobowiązania jest:

      — w przypadku sprzedaży rzeczy ruchomych – miejsce w państwie członkowskim, w którym rzeczy te zgodnie z umową zostały dostarczone albo miały zostać dostarczone;

      — w przypadku świadczenia usług – miejsce w państwie członkowskim, w którym usługi zgodnie z umową były świadczone albo miały być świadczone;

   c) jeśli lit. b) nie ma zastosowania, wówczas stosuje się lit. a) […]".

11 Artykuł 22 rozporządzenia nr 44/2001, ujęty w sekcji 6 wspomnianego rozdziału II, zatytułowanej „Jurysdykcja wyłączna", stanowi:

„Niezależnie od miejsca zamieszkania jurysdykcję wyłączną mają:

1) w sprawach, w których przedmiotem są prawa rzeczowe na nieruchomościach oraz najem lub dzierżawa nieruchomości – sądy państwa członkowskiego, w którym nieruchomość jest położona.

[…]".

Postępowanie główne i pytanie prejudycjalne

12 Krejci Lager, z siedzibą w Wiedniu (Austria), wniosła powództwo do Bezirksgericht für Handelssachen Wien (sądu rejonowego do spraw gospodarczych w Wiedniu), mające na celu uzyskanie od Olbrich Transport, z siedzibą w Gornau (Niemcy), zapłaty kwoty odpowiadającej cenie za składowanie towarów na należącym do niej terenie położonym w Wiedniu. Kwota ta dotyczy okresu pomiędzy 40. a 52. tygodniem kalendarzowym 2008 r. Cena składowania została ustalona przez powódkę na 325 EUR.

13 Bezirksgericht für Handelssachen Wien stwierdził brak swojej jurysdykcji międzynarodowej i odrzucił powództwo. Sąd ten uznał, że powództwo to należy wnieść zgodnie z art. 5 pkt 1 rozporządzenia nr 44/2001 do sądu miejsca wykonania spornego zobowiązania umownego. Zobowiązanie to obejmowało uiszczenie ceny składowania, stanowiącej dług pieniężny odpowiadający prawu, na którym zostało oparte powództwo.

14 Według tego samego sądu pierwszej instancji długi pieniężne, takie jak rozpatrywane w postępowaniu głównym, należy kwalifikować zgodnie z prawem austriackim jako „długi wysyłkowe" („Schickschulden"), które są płatne w miejscu zamieszkania lub w siedzibie dłużnika. Zatem „miejsce, gdzie zobowiązanie […] miało być wykonane", w rozumieniu art. 5 pkt 1 lit. a) rozporządzenia nr 44/2001 znajduje się zdaniem tego sądu w Niemczech i w rezultacie sądy austriackie nie mają właściwości w zakresie orzekania co do sporu rozpatrywanego w postępowaniu głównym.

15 Powódka w postępowaniu głównym wniosła apelację od tego orzeczenia do Handelsgericht Wien (sądu handlowego w Wiedniu), twierdząc, że art. 5 pkt 1 lit. a) rozporządzenia nr 44/2001 nie znajduje zastosowania do okoliczności rozpatrywanych w postępowaniu głównym. Jej zdaniem umowa składu stanowi umowę o świadczenie usług. Tym samym miejscem wykonania takiej umowy zgodnie z art. 5 pkt 1 lit. b) tego rozporządzenia jest miejsce, w którym usługa była świadczona. Z postanowienia odsyłającego wynika, że pozwana w postępowaniu głównym utrzymuje natomiast, że umowa składu obejmuje nie świadczenie usług, lecz udostępnienie miejsca.

16 Sąd odsyłający wskazuje, że w postępowaniu, w którym wartość przedmiotu sporu jest mniejsza niż 5 000 EUR, jest on sądem ostatniej instancji. Wszelako w jego ocenie odpowiedź na pytanie dotyczące wykładni prawa Unii nie jest tak oczywista, że nie pozostawia żadnych uzasadnionych wątpliwości.

17 W tych okolicznościach Handelsgericht Wien postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującym pytaniem prejudycjalnym:

„Czy umowa składu towarów jest umową »o świadczenie usług« w rozumieniu art. 5 [pkt] 1 lit. b) rozporządzenia Rady […] nr 44/2001 […]?".

W przedmiocie pytania prejudycjalnego

18 Na mocy art. 99 regulaminu postępowania przed Trybunałem, jeżeli odpowiedź na pytanie prejudycjalne można wywieść w sposób jednoznaczny z orzecznictwa lub nie pozostawia ona żadnych uzasadnionych wątpliwości, Trybunał może w każdej chwili, na wniosek sędziego sprawozdawcy i po zapoznaniu się ze stanowiskiem rzecznika generalnego, orzec w formie postanowienia z uzasadnieniem. W ocenie Trybunału w niniejszej sprawie należy zastosować ten przepis.

19 Poprzez swoje pytanie sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy art. 5 pkt 1 lit. b) tiret drugie rozporządzenia nr 44/2001 należy interpretować w ten sposób, że umowa dotycząca składu towarów stanowi umowę o świadczenie usług w rozumieniu tego przepisu.

20 Na wstępie należy przypomnieć, że art. 5 pkt 1 rozporządzenia nr 44/2001 ustanawia zasadę jurysdykcji szczególnej w sprawach, których przedmiotem jest umowa lub roszczenie wynikające z umowy. Ustanowienie wspomnianej jurysdykcji szczególnej, której wybór zależy od powoda i która uzupełnia ogólne kryterium jurysdykcyjne miejsca zamieszkania pozwanego, jest uzasadnione istnieniem w niektórych dokładnie określonych przypadkach ścisłego związku pomiędzy sporem a sądem, do którego można się zwrócić o jego rozpoznanie (zob. podobnie wyrok z dnia 9 lipca 2009 r. w sprawie C-204/08 Rehder, Zb.Orz. s. I-6073, pkt 32).

21 Należy zauważyć, że zgodnie z orzecznictwem Trybunału powód korzysta z jurysdykcji opartej na łączniku miejsca wykonania umowy, nawet jeśli pomiędzy stronami sporne jest zawarcie umowy, która leży u podstaw powództwa (zob. w odniesieniu do konwencji brukselskiej wyrok z dnia 4 marca 1982 r. w sprawie 38/81 Effer, Rec. s. 825, pkt 8).

22 Gdy charakterystycznym zobowiązaniem spornej umowy jest sprzedaż rzeczy ruchomych lub świadczenie usług, art. 5 pkt 1 lit. b) rozporządzenia nr 44/2001 przewiduje, że osoba, która ma miejsce zamieszkania na terytorium państwa członkowskiego, może być pozwana na mocy takiej umowy przed sąd miejsca innego państwa członkowskiego, w którym charakterystyczne zobowiązanie tej umowy zostało wykonane albo powinno było zostać wykonane. Zatem, co się tyczy miejsca wykonania zobowiązań wynikających z umów o świadczenie usług, art. 5 ust. 1 lit. b) tiret drugie wspomnianego rozporządzenia definiuje to kryterium związku w sposób autonomiczny po to, aby zapewnić realizację celów w postaci ujednolicenia zasad jurysdykcji sądowej oraz przewidywalności (zob. ww. wyrok w sprawie Rehder, pkt 33, 36; a także wyrok z dnia 11 marca 2010 r. w sprawie C-19/09 Wood Floor Solutions Andreas Domberger, Zb.Orz. s. I-2121, pkt 23, 26).

23 Z informacji przedstawionych Trybunałowi przez sąd odsyłający wynika, że umowa rozpatrywana w postępowaniu głównym dotyczy składowania towarów. Sąd ten wskazuje w szczególności, że musi on rozstrzygnąć problem jurysdykcji międzynarodowej w sytuacji, w której towary pozwanej w postępowaniu głównym, spółki prawa niemieckiego, były składowane na terenie znajdującym się w Austrii.

24 Aby ustalić, czy taka sytuacja jest objęta art. 5 pkt 1 lit. b) tiret drugie rozporządzenia nr 44/2001, należy zastanowić się, czy składowanie towarów stanowi „świadczenie usług" w rozumieniu tego przepisu.

25 Należy stwierdzić, że tak właśnie jest.

26 Należy bowiem przypomnieć, że zgodnie z orzecznictwem Trybunału pojęcie usług ujęte w art. 5 pkt 1 lit. b) tiret drugie rozporządzenia nr 44/2001 oznacza co najmniej, że strona, która je świadczy, wykonuje odpłatnie określoną czynność (wyrok z dnia 23 kwietnia 2009 r. w sprawie C-533/07 Falco Privatstiftung i Rabitsch, Zb.Orz. s. I-3327, pkt 29).

27 W tym względzie, jak w swoich uwagach podkreślają rządy austriacki i grecki oraz Komisja Europejska, należy zauważyć, że zasadniczym elementem umowy składu jest okoliczność, iż przedsiębiorca składowy zobowiązuje się do przechowania określonych rzeczy ruchomych na rachunek drugiej strony umowy. Zatem zobowiązanie to implikuje określoną czynność polegającą co najmniej na przyjęciu rzeczy ruchomych, ich przechowywaniu w bezpiecznym miejscu oraz ich wydaniu drugiej stronie umowy w odpowiednim stanie.

28 W odniesieniu do argumentu, zgodnie z którym przedmiotem rozpatrywanej umowy jest tylko najem miejsca, należy zauważyć, że w ramach postępowania, o którym mowa w art. 267 TFUE, opartego na całkowitym rozdziale zadań sądów krajowych i Trybunału, wszelka ocena stanu faktycznego sprawy należy do sądu krajowego. Trybunał w szczególności jest wyłącznie upoważniony do wypowiadania się w zakresie wykładni lub ważności aktu Unii na podstawie okoliczności faktycznych przedstawionych mu przez sąd krajowy (zob. wyroki: z dnia 8 maja 2008 r. w sprawie C-491/06 Danske Svineproducenter, Zb.Orz. s. I-3339, pkt 23; a także z dnia 10 listopada 2011 r. w sprawach połączonych C-319/10 i C-320/10 X i X BV, pkt 29).

29 Według zaś informacji wynikających z postanowienia odsyłającego umowa rozpatrywana w sprawie głównej dotyczy nie wynajmu pomieszczeń, lecz składowania towarów. Ponadto oprócz okoliczności, że do Trybunału nie należy podważanie tej oceny stanu faktycznego, trzeba zauważyć, że jurysdykcję dotyczącą pierwszego rodzaju umowy reguluje w każdym razie art. 22 pkt 1 rozporządzenia nr 44/2001 dotyczący jurysdykcji wyłącznej w sprawach, w których przedmiotem są najem lub

dzierżawa nieruchomości (zob. w odniesieniu do konwencji brukselskiej wyroki: z dnia 15 stycznia 1985 r. w sprawie 241/83 Rösler, Rec. s. 99, pkt 24; a także z dnia 26 lutego 1992 r. w sprawie C-280/90 Hacker, Rec. s. I-1111, pkt 10), stanowiący, że jurysdykcję wyłączną mają sądy państwa członkowskiego, w którym nieruchomość jest położona.

30 W świetle powyższych rozważań na przedstawione pytanie należy odpowiedzieć, że art. 5 pkt 1 lit. b) tiret drugie rozporządzenia nr 44/2001 należy interpretować w ten sposób, że umowa dotycząca składu towarów, taka jak rozpatrywana w sprawie głównej, stanowi „umowę o świadczenie usług" w rozumieniu tego przepisu.

W przedmiocie kosztów

31 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (dziesiąta izba) orzeka, co następuje:

Artykuł 5 pkt 1 lit. b) tiret drugie rozporządzenia Rady (WE) nr 44/2001 z dnia 22 grudnia 2000 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych należy interpretować w ten sposób, że umowa dotycząca składu towarów, taka jak rozpatrywana w sprawie głównej, stanowi „umowę o świadczenie usług" w rozumieniu tego przepisu.

Podpisy